

SAMGÖNGUMAL

Erindi flutt á Seyðisfirði á Vorpindi 1992.

Jóna Valgerður Kristjánsdóttir.

A þessu þingi sem senn lýkur störfum hef ég starfað í samgöngunefnd Alþingis. Þar var fjallað um vegaáætlun, flugmálaáætlun, Skipaútgerð ríkisins, ýmis frv. um ferðamál, um siglingamál, ályktanir um vegaframkvæmdir, um hafnamál o.fl.

Vegamál

Þar sem ég hef alltaf haft mikinn áhuga á samgöngumálum, kannske vegna þess að í mínum landshluta eru vegasamgöngur viða enn mjög frumstæðar og langt í land að viðunandi sé, var ég að sjálfsögðu mjög ánægð með að fá tækifæri til að hafa áhrif á þann málaflokk.

Það gerðist svo í framhaldi af niðurskurðaráformum ríkissjtórnarinnar að framiag til vegaframkvæmda var mjög skorið niður. Mér fannst niður skurðar gæta minna í flugmálum og hafnaframkvæmdum.

Þetta var mjög gagnrýnt af minnihluta samgöngunefndar sem skilaði séráliti og sat hjá við afgreiðslu vegaáætlunar, en það mun mjög sjaldan hafa skeð. Menn hafa getað náð saman um þann málaflokk, óháð flokkapólitik. Eg býst við að þið hér á Austfjörðum séuð ekki alveg sáttar við framkvæmdahraða í vegamálum hjá ykkur, eins og annarsstaðar. Eg ætla annars ekki að fara nénnar út í vegamálin, þar sem Salóme verður með erindi um það.

Flugmál

En samgöngumál er fleira en vegir, bryr og jarðgöng. Það eru líka flugvelli, hafnir og skipaferðir, fjarskiptamál og almenningssamgöngur.

I fluginu hefur verið mjög ör upphyrging og það eru fyrirhugaðar miklar framkvæmdir við Egilsstaðaflugvölli í sumar f. kr 200 millj. bundið slitlag og næsta ár f. 166 millj. til Hornafjarðar eru 10 millj í ár en litið aftur til Norðfjarðar og ekkert til Vopnafjarðar svo dæmi sé tekið.

Samgöngur á sjó

Hins vegar var tekin sú ákvörðun í samgöngum á sjó að leggja niður Skipaútgerð ríkisins, og hefur það líklega ekki farið fram hjá ykkur, svo mjög var sú málsmeðferð gagnrýnd. Það viðurkenndu reyndar allir að full þörf væri á að endurskoða og endurskipuleggja rekstur skipaútgerðarinnar með tilliti til breytra aðstæðna viða um land. Sumir staðir eru vel settir með samgöngur á sjó, þó skipaútgerðin hætti, en annars staðar eru það einu samgöngurnar sem hægt er að treysta á. Ríkisvaldið taldi sig ekki skuldbundið til að tryggja þeim stöðum reglugundnar samgöngur eða ganga frá neinum samningum við t.d. Samskip, sem tók eitt skipið á leigu og gerði kaupleigusamning um hitt. Allar tillögur okkar stjórnarandstöðupingmanna í þá átt voru felldar. Sagt var að parna væru engin vandamál á ferðinni, en það mun koma fljótlega í ljós hvort svo er ekki.

Þau skipafékög sem nú þjóna ströndinni eru ekki með hagsmuni íbúanna í huga, heldur aðeins hagsmuni síns fyrirtækis og ekki vist að peir hagsmunir fari saman. Þá hafði verið ráð fyrir því gert samkv. greinargerð með fjárlögum að rekstur skipautgerðarinnar yrði endurskoðaður ásamt rekstri ferja og flóabáta. Það gerðist hins vegar ekki. Peir eru reknir á sama hátt og verið hefur með miklum rikisstyrkjum. Þarna voru málín ekki skoðuð í samhengi sem hefði þó verið full ástæða til.

Fjarskiptamál

I fjarskiptamálum er nú verið að stefna að því að loka ljósleiðarahringnum, og skapast þá aðstaða til miklu betri símapjónustu um allt land. Og pósthópum er ókort er góð ef miðað er við aðrar þjóðir. Nú eru hins vegar blikur á lofti um að áætlað sé að selja Póst og síma, og einkavæða það fyrirtæki. Eg verð að játa að mér finnst það furðuleg hugmynd vegna þess að það fyrirtæki hefur skilað hagnaði inn í ríkissjóð og er því enginn ástæða til að losna við það. Reksturinn gengur vel og veitir hundruðum manna átvinnu út um allt land.

I útvarpsmiðluninni er ekki alveg jafn góð staða. RUV á i harðri samkeppni við aðra slika fjölmíóla sérstaklega á Reykjavíkurvælinu. Uti á landi og eftir því sem lengra dregur frá Reykjavík fókkar þeim stöðvum sem heyrast og á mórgum stöðum á landinu háttar svo til að ekkert heyrist nema Rás 2 í gegn um sjónvarpið. Rás eitt heyrist ekki viða á Vestfjörðum. Austfjörðum í Húnvatnssýslum og viðar sjálfsagt. Astandið versnaði mjög þegar Langlinumastrið hrundi í febrúarinni 1991. Ekki er ákveðið hvort eða hvenær nýtt mastur verður byggt sem nái yfir allt landið með sendingar. Það sem nú er í notkun nær aðeins yfir Reykjavík og nokkuð upp á Vesturlandið og uppsveitir Borgarfjarðar.

Nokkuð er horft til gervihattapjónustu í þessu sambandi, en málið er óleyst enn. Tæknipróun er mjög ör í tölvu og fjarskiptamálum og því hafa menn viljað skoða alla möguleika.

Það eru t.d. miklar vonir bundnar við útsendingu svæðisútvarpa, en kostnaður er það sem hæmlar því að peir möguleikar séu nyttrir eins og kostur er.

Tölvutækni

Þá eru peir möguleikar sem tölvutæknin býður líka samgöngumál, þar sem það býður upp á samskiptamöguleika sem áður voru ekki fyrir hendi. Eg býst við að þið pekkið dæmið um hann Pétur á Þórshöfn, sem hefur gert alveg ótrúlega hluti í peirri þjónustu. Eg hef ekki séð það með eigin augum, en kannske er einhver hér inni sem það hefur og getur þá miðlað okkur með peirri frásögn.

Tölvutæknin skapar líka möguleikana á fjarvinnustofum og þar með atvinnusköpun á Landsbyggðinni. Því máli beitti Kvennalistinn sér fyrir á sinum tíma, að hvetja til að komið væri á fjarvinnslu til atvinnuaukingar í strjálfþyli. A Hvammstanga er fjarvinnustofa sem hefur gengið mjög vel, eftir smá-byrjunarörðugeleika. Við Anna Ó.Björnsson heimsóttum þann vinnustao í fyrrahast og þar var verið að fjölgum starfsfólkum um helming eða ár 3 í 6 og stækktu húsnaðið. Ny verkefni voru í deiglunni sem miklar vonir voru bundar við. Eg hef þó heyrт nū að peir purfi að hafa sig alla við til að fá verkefni, því þau fyrirtæki sem geta nýtt sér þessa þjónustu eru flest á Höfuðborgarsvæðinu og erfitt hefur reynst að fá þau til að leita út fyrir þenn ramma.

Almenningssamgöngur

Það er sá þáttur samgöngumála sem hefur nánast þróast skipulegslaust. Strætisvagnar gagna um helstu þéttbyulisstaði landsins en þó finnst mörgum að ekki séu nágilega örar ferðir í gangi til að draga úr rekstri einkabilsins. Í Reykjavík er þó orðin mikil nauðsyn á að vinna skipulega að því að draga úr notkun bila vegna peirrar mengunar sem það skapar hve margir nota einkabil til allra ferða. Algengt er að sjá á helstu umferðarárum Reykjavíkur hvern einkabilinn á fætur öðrum með einum manni á leið til vinnu. Þetta gerir að verkum að mengun er farin að verða iskyggilega oft yfir hættumörkum í borginni og það kallar jafnframt á miklar og dýrar framkvæmdir í vegamálum. Það er því horft mjög pröngt á málin þegar talað er um að Strætisvagnar Reykjavíkur séu reknir með tapi. Hvað með dýrar mengunarvarnir, hvað með uppbyggingu vega og gjaldeyriseyóslu við sivaxandi bílaflota landsmanna.

Þá eru boðin út sérleyfi milli tiltekinna staða og einkaaóilar sjá svo til alfarið um þá hlið flutningapjónustu. Þær sem fjölmennið er og samkeppnislögmálin hafa sitt gildi gengur þetta þólanlega. En erfitt hefur reynst að koma á almenningssamgöngum eða halda þeim áfram sem fyrir eru þar sem sú hagkvæmni sem byggir á mannfjölda er ekki til staðar. Þetta á t.d. við um Vestfjarðaleið, hringleiðin um Vestfirði, sem hefur verið rekin með tapi. Æn þó talin nauðsyn á reglubundnum ferðum til að hægt sé að byggja upp ferðaíónað. Viða háttar svo til að ekki er samfella í flutningapjónustu sem í framboði er. Sem dæmi má taka ferjur. Farþegi sem tekur sér far með ferju frá Stykkishólmi til Brjánslækjar á Barðaströnd, stendur þar að bryggjusporónum og biður eftir áætlunarbil sem enginn er í tengslum við ferðina. Allt er miðað við einkabilinn. Svona dæmi sanna okkur að parna er verk að vinna, þó i skipulagningu og breyttum hgsunarhætti.

Lokaorð

Eg hef hér drepið á ýmislegt sem flokkast getur undir ramma samgöngumála. Eg tel að þáttar samgöngur og samskiptamöguleikar fólksins í landinu muni stuðla að eflingu byggða og meiri samstöðu íbúanna en oft hefur verið raunin á. Fjarlægðir eru miklar í þessu yndislega landi okkar, en ef við horfum til baka er alveg ótrúlegt hve mikil hefur breyst t.d. frá stofnun lyóveldisins eða tákum 50 árum. Við sjáum ekki svo fram í timann að við sjáum fyrir okkur hvernig staðan verður eftir 50 ár. En það er gaman að láta sig dreyma.

Eg sé það fyrir mér að fólk geti stundað svo til hvaða atvinnu sem er óháð því hvar það byr á landinu. Sem dæmi tek ég alls konar skrifstofuvinnu sem með tölvutækni, síma og faxtækjum á að vera hægt að stunda hvar sem er. Eg nefni rannsóknarstofur á ýmsum svíóum t.d. rannsóknarstofnanir atvinnuveganna sem geta alveg eins verið á landsbyggðinni. Eg sé fyrir mér byggðakjarna þar sem helstu þjónustustofnanir eru eins og skólar, sjúkrahús, verslanir, og ýmis þjónusta önnur. Eg sé fyrir mér fjarkennslu í háskólanámi með ódýrari ferðum til prófatöku þar sem móðursskólinn er. Eg sé fyrir mér stakkun sveitarfélaga eða 3. stjórnsyslustigið þar sem akvarðanataka er í heimahyggð eða sem næst henni. Og ég sé fyrir mér að þjóðin verði stöðugt meðvitaði um umhverfi sitt og stuðli að hreinleika þess og verndun gegn mengun, m.a. með því að draga úr notkun einkabilsins og efla almenningssamgöngur. Eg gæti nefnt ótal margt annað, en lát hér